

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 41 Volume: 8 Issue: 41

Aralık 2015 December 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

DİJİTAL SANAT BAĞLAMINDA DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNE ENTEGRASYONU*

THE INTEGRATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES INTO FINE ARTS EDUCATION IN THE CONTEXT OF DIGITAL ART

ELİF AVCI**

Öz

Teknolojik gelişmelerin etkisinin en çok görüldüğü alanlardan biri eğitimidir. Sanat eğitiminin de günün koşullarına göre şekillenen değişim ve gelişimlere uyum sağlaması gerekmektedir. Bu çalışmada, geliştirilen Dijital Sanat dersi aracılığı ile dijital teknolojilerin sanat eğitimine nasıl entegre edilebileceği sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma, araştırmacının aynı zamanda dersin uygulayıcısı olduğu süreçte yeni bir dersin uygulamalarını, sorunlarını ve çözüm önerilerini içerdiğinden eylem araştırması aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulaması 2011-2012 öğretim yılı güz döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, seçmeli ders olarak açılan Dijital Sanat dersine devam eden 12 öğrenci ile dersi yürüten öğretim elemanı olarak araştırmacı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, 3 Ekim 2011-2 Ocak 2012 tarihleri arasındaki 14 haftalık ders döneminde yapılandırılmıştır. Araştırmada, teknoloji kullanım bilgi formu, derslerin video kayıtları, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, yarı yapılandırılmış görüşmeler, blog gönderimleri ve ders dokümanları veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın verileri betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiş, elde edilen bulgular araştırma soruları çerçevesinde yorumlanmıştır. Öğrencilerin görüşlerine göre, Web 2.0 araçları öğrenme ortamına eklenerek teknolojinin sanat eğitiminde kullanımına ilişkin algıları olumlu yönde gelişmiştir. Öğrenciler, dijital sanat içeriği yoluyla sanatsal algılarının genişlediğini belirtmiştir. Öğrenciler, gelecekteki öğretim deneyimlerinde dijital teknolojileri eğitimsel araç olarak kullanma ve içerik olarak dijital sanatı aktarma konusunda farkındalık geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Dijital Sanat, Dijital Teknoloji, Teknoloji Entegrasyonu.

Abstract

Education is one of the fields affected mostly by the impact of technological developments. Art education should also adapt itself to the changes and developments shaped by the requirements of the day. In this study, the question on how digital technologies can be integrated into art education was answered through the Digital Art course designed by the researcher. The research process involves the instruction, problems and solutions of a newly designed course in which the researcher was the instructor. Therefore the study was conducted within the action research model. The instruction part of the research was implemented in 2011-2012 Fall semester in the Arts and Crafts Teaching Program at the Department of Fine Arts Education at Anadolu University. The participants of the research were the researcher herself as the instructor of Digital Art course, and 12 undergraduate students who took Digital Art offered as a selective course in the program. The data was constructed in 14 weeks, between 3 October 2011 and 2 January 2012. The technology usage information form, video recordings of the lessons, research diaries of researcher and students, semi-structured interviews, blog posts and students' artworks were used as data collection tools. The data gathered from the instruction was analysed by descriptive analysis. Findings were discovered and interpreted based on the research questions. According to the opinions of the students, their perceptions about using technologies in art education were developed through integrating Web 2.0 tools into learning environment. Students stated that their artistic perceptions developed through the digital art content. Students thought that their awareness were raised on using digital technologies as educational tools, and transferring digital art content for their future teaching experiences.

Keywords: Art Education, Digital Art, Digital Technology, Technology Integration.

1. GİRİŞ

Yirmi birinci yüzyıl toplumlarında, teknoloji alanındaki hızlı gelişimlerin de etkisiyle, günlük yaşamın her alanından bireysel ve toplumsal algılar ile beslenen sanat değişmekte; yeni bir dil geliştirmektedir. Bireyler bu yeni dili öğrenmek için çok katmanlı, birbiri içine geçmiş, sınırları erimiş durumları çözmek zorunda kalmaktadır. Bu süreçte Başak Şenova'nın, "bireyleri değiştiren, dönüştüren ve alguları tasarlayan" olarak nitelendirdiği yeni bir dijital kültür oluşmaktadır. Dijital kültür ve dijital sanat alanında yalnızca malzeme, araç ya da tekniğin değil; algının değişmesi önemle vurgulanmaktadır (Çalikoğlu, 2005). Bu durumda sanat eğitiminin de bu gerçeklerden yola çıkarak, bireylerin algılarını ve farkındalıklarını geliştirecek şekilde yapısını değiştirmesi gerekmektedir. Dijital kültürün oluşturduğu yeni bir okuryazarlık insan yaşamında öncelik halini almıştır ve sanat yoluyla öğrenmeye devam edilmektedir.

* Bu makale, yazarın "Dijital Sanat Bağlamında Dijital Teknolojilerin Güzel Sanatlar Eğitimine Entegrasyonu: Bir Eylem Araştırması" başlıklı doktora tezinden oluşturulmuştur.

** Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü.

Dijital sanatın, çocuğun gelişiminde ilk sıralarda yer alan bilgi teknolojisi kavramını, dijital kültür ve sanatın kendi dinamiklerinden yola çıkarak sanat eğitimi ile bütünleştirebileceği düşünülmektedir (Liu, 2007:97). Bu durumda dijital sanatın, doğrudan görsel sanatlar eğitiminin bir parçası haline geldiği söylenebilir.

Kırıoğlu-Tekin (2009)'e göre öğretim programlarının kapsamı içinde biçimi ve içeriği ile dijital teknolojilere yer verilmesi kaçınılmaz görünmektedir. Dijital görsel kültür, bilgisayar oyunları, film ve internet gibi her gün gelişen teknolojiler, estetik algıyı çocukların yaşantısına yansıtılmaktadır. Bireyler, bütün bunları eleştirmeli, çözümlemeli ve dijital teknolojiler kullanarak yeni yaratımlar oluşturabilmelidir (Kırıoğlu-Tekin, 2009:96). Sanat eğitimi; zaman içinde gelişen teknoloji ve toplum ihtiyaçlarına uygun olarak yenilenmediği sürece çağın gerisinde kalıp, her gün artan sorunlarla uğraşacaktır (Erbay, 1997:207-208). Bu yüzden teknoloji ve sanat gelişirken, bunu yaratan insanı da yetiştirmek amaç edinilmelidir. Dijital teknolojilerin, sanat sınıflarına entegrasyonu söz konusu olduğunda öğrenme aracı, materyal ve kaynak olmalarının dışında, sanatsal uygulamaların ortamı haline geldiği de göz ardı edilmemelidir.

Alan yazında, Güzel Sanatlar Eğitimi alanında dijital teknolojilerin kullanımına yönelik iki durumla karşılaşmaktadır. Birinci durumda, sanat eğitiminin farklı kademelerinde öğrenme ortamları oluşturulurken; ders içeriklerinin hazırlanması, konuların aktarılması ve değerlendirme sırasında dijital teknolojilerden araç olarak yararlanılmaktadır. Sanatsal çalışmaların doğrudan dijital ortamda gerçekleştirildiği uygulamayı içeren ikinci durumda ise çeşitli tasarım programlarının kullanıldığı teknik eğitime yoğunlaşıldığı görülmektedir. Bu noktada sanat öğretmeni yetiştirilmesinde teknik öğretimin vurgulanmasına rağmen pedagojik anlayışın yetersiz kalması söz konusu olabilmektedir.

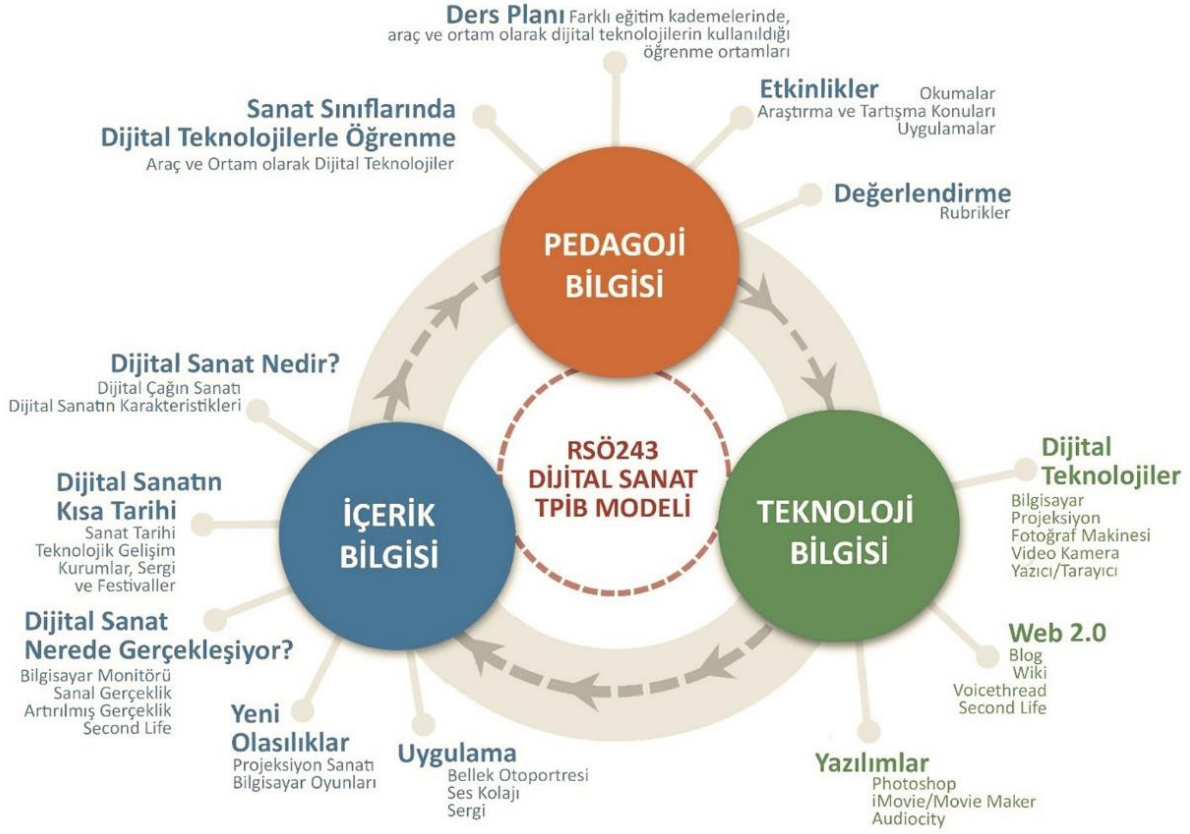
Dijital teknolojilerin dijital sanat bağlamında entegrasyonu sürecinde Aronson (2004:188)'ün da belirttiği üzere teknik becerilerin geliştirilmesi kadar sanatsal anlayışların geliştirilmesi de gerekmektedir. Bu noktada dijital sanat anlayışı önem kazanmaktadır. Çuhacı (2007) ve Ünsal (2010) dijital sanatı "genel anlamda üretilişinde bilgisayarın rol aldığı, fiziksel olmayan nesnelerin üretilmesiyle gerçekleşen sanat biçimi" ifadesiyle tanımlamaktadır. Dijital sanat, Paul (2008)'ün anlatımına göre genişletilerek "üretilişinde veya sergilenmesinde, dijital teknolojilerden araç ve/veya ortam olarak yararlanılan sanatsal anlayış" olarak tanımlanabilir. Dijital sanat anlayışı yoluyla sanatın yeni bir dil oluşturması gibi dijital teknolojiler de bugünün çocukları için yeni bir dil oluşturmuştur. Yepyeni bir dili konuşan öğrencilere ölü bir dil üzerinden bilgi aktarmaya çalışmak, yeni bir dil öğrenmekten daha zordur (Prensky, 2001). Yeni yaklaşımları ve teknolojik uygulamaları kullanacak sanat öğretmenleri ve öğretmen adayları, değişen algı ve iletişim ilişkilerini de göz önünde bulundurarak, öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirme yolunda ilerlemelidir.

Teknoloji entegrasyonu için sanat öğretmenleri ve öğretmen adayları iyi planlama yapabilmeli, yeni teknolojilerin kullanımı ve içselleştirilmesi konusunda kendilerini yetiştirebilmelidir. (Black ve Browning, 2010:20). Günlük yaşamdaki teknolojik gelişmelerin yanı sıra sanat eğitimi alanında teorik, uygulamalı ve teknolojik gelişmelerin takip edilmesi gerekmektedir. Özellikle yükseköğretim kademesinde sanat eğitiminin amacı, yaratıcılığın yönlendirilmesi yanında, sanat eğitiminin gelişimini sağlayacak bilgi aktarımını planlı ve amaçlı bir şekilde geliştirerek, ihtiyaç duyulan sanat eğitimcilerini yetiştirmek olmalı (Erbay, 1997:215-216), teknoloji, sanat ve eğitim alanındaki veriler birleştirilerek sanat eğitimine entegre edilmelidir (Demirel, 2006).

Bu araştırmada, dijital teknolojilerin sanat eğitimine entegrasyonu kapsamında dijital sanatın dili ve dijital teknolojilerin kullanımı, sanat eğitiminin yöntemleriyle birleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın altyapısı sanatsal ve eğitsel yaklaşımlar olmak üzere 2 eksende ilerlemektedir. Sanatsal ekseninde, sanatçı, sanat eseri, katılımcı, orijinallik, mülkiyet, çoğaltılabilirlik, disiplinlerarasılık, çoğulculuk, etkileşim gibi kavramları kullanan dijital sanatın geliştirdiği yeni dilin söylemi vurgulanmaktadır. Eğitsel ekseninde ise yapılandırmacı öğrenme ve Teknopedagojik Eğitim Modeli (TPİB) ön plana çıkmaktadır.

Yapılandırmacı öğrenme anlayışının deneyim, işbirliği ve sürece dayalı olarak özetlenebilecek yapısı dijital sanatın etkileşimli, işbirlikçi ve deneyimlemeye dayanan, sonuç olarak yalnızca ürüne değil, sürece de önem veren yapısıyla kesişmektedir. Geliştirilen Dijital Sanat ders içeriğinde, bilginin öğrenciler tarafından yapılandırıldığı; uygulamada dijital teknolojilerin aktif olarak kullanıldığı ve sanat eğitiminin farklı kademelerinde dijital sanatın nasıl öğretilene ilişkin bilgilerin bir araya getirildiği bir yol izlenmiştir.

Teknolojik Pedagojik İçerik Bilgisi (TPİB) modeli öğretmenlere, teknoloji, içerik ve pedagoji olmak üzere üç ayrı alan arasındaki karmaşık etkileşimin çerçevesini çizmekte ve teknolojinin sınıf ortamına başarılı bir şekilde entegrasyonu için gereken esnek yapıyı sağlamaktadır (Koehler ve Mishra, 2008:3). Kabakçı-Yurdakul (2011:404) çalışmasında, öğretmen adaylarının özellikle güncel teknolojilerin kullanımında uygulamaya dönük beceriler edinmeleri gerekliliği kapsamında, öğretmen yetiştirme programlarının pedagoji ve içerik bilgisine dayalı teknoloji kullanımını sağlayacak derslerle desteklenebileceğini önermektedir. Araştırma kapsamında geliştirilen dijital sanat dersi de bu bağlamda açılmıştır. TPİB modeline göre düzenlenen Dijital Sanat dersi Şekil 1’de özetlenmektedir.

Şekil 1: Dijital Sanat Dersinde Uygulanan TPİB Modeli

Dijital Sanat dersinde içerik bilgisi, dijital sanatın anlamlandırılması, kökenini aldığı sanat tarihinden oluşum ve akımlarla ilişkilendirilmesi, üretildiği ortam ve sergilendiği mekanların sorgulanması, bilgisayar oyunları ve projeksiyon haritalama gibi yeniliğe açık konular ile uygulamalarda öğrencilerin sanatsal çalışmalarını olarak yer almıştır. Pedagoji bilgisi, sanat sınıflarında araç ve ortam olarak kullanılabilecek teknolojilerle ilgili düzenlemeleri, ders planı, etkinlik ve değerlendirme çalışmalarını kapsamaktadır. Teknoloji Bilgisi ise dijital teknolojilerin, Web 2.0 ortamlarının ve yazılımların kullanımı olarak incelenmiştir. Dijital sanat dersinde araştırmacı ve öğrencilerin erişim sağlayabildiği bilgisayar, yazıcı, video kamera, projeksiyon, yazıcı/tarayıcı ve internet gibi araçlar kullanılmıştır. Eğitim amaçlı kullanılabilecek birçok farklı aracı barındıran Web 2.0 ortamının en önemli özelliği bilginin kullanıcılar tarafından etkileşimli olarak üretilip paylaşılmasıdır. Bu çalışmada etkinlikler kapsamında üzerinde durulan başlıca Web 2.0 araçları Blog, Wiki, Second Life ve Voicethread olarak sıralanabilir. Bunun yanında sınıf içi uygulama ve etkinliklerde, Facebook gibi sosyal ağlar ile Youtube, Vimeo, Flickr gibi fotoğraf ve video paylaşım araçları da kullanılmıştır. Etkinlik ve uygulamalarda gerekli görülen yerlerde, erişilebilen farklı yazılımların kullanımına başvurulmuştur. Araştırma süresince, belirli bir yazılımın öğretimi amaç edinilmemiş, öğretmen adaylarının oluşturacakları öğrenme ortamlarında kullanacakları aracı belirleyebilecek anlayışa gelmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, görsel sanatlar öğretmeni olacak Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü lisans öğrencilerinin öğretmenlik eğitimi aldıkları alan kapsamında dijital sanat ve dijital teknolojileri nasıl entegre edebilecekleri sorusunu cevaplayabilmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki temel sorulara cevap aranmıştır:

1. Lisans düzeyinde açılan Dijital Sanat dersinin sanat eğitimine entegrasyonu nasıl gerçekleştirilmiştir?

2. Lisans düzeyinde açılan Dijital Sanat dersine ilişkin olarak, derse devam eden öğrencilerin görüşleri nelerdir?

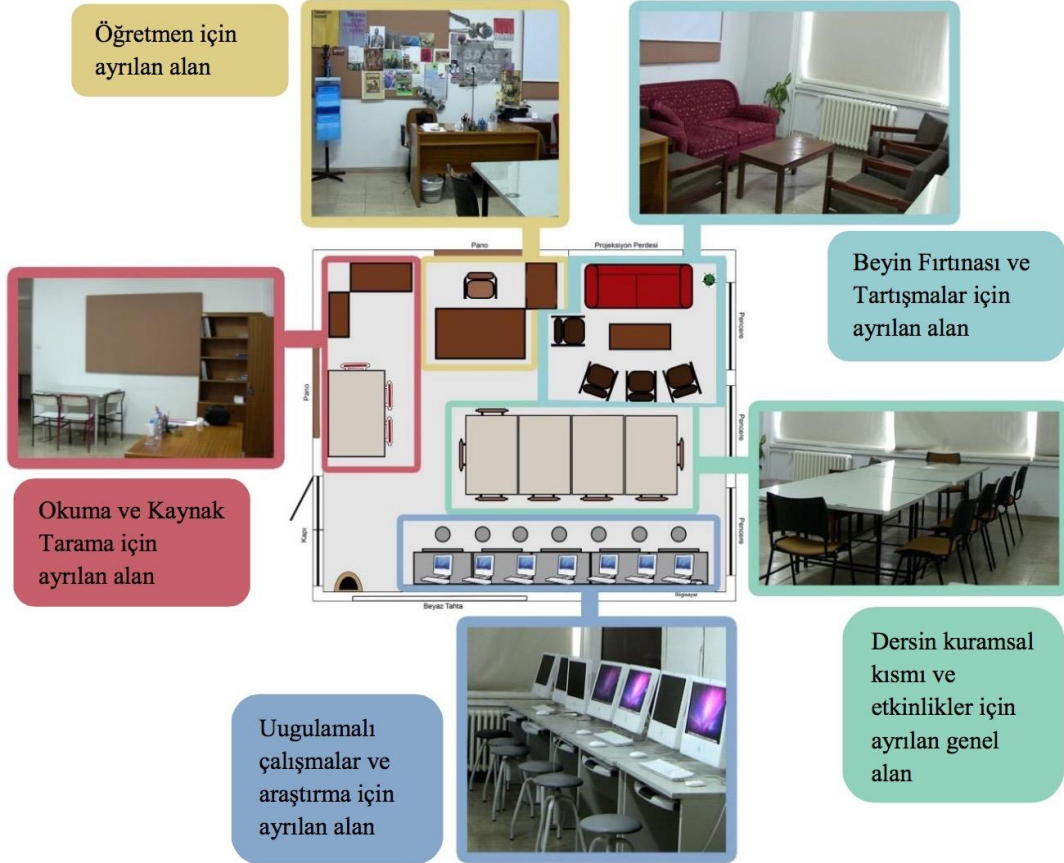
3. Lisans düzeyinde açılan Dijital Sanat dersinin sanat eğitime entegrasyonuna yönelik uygulamalarda yaşanan sorunlar nasıl çözümlenebilir?

2. YÖNTEM

Bu araştırma, araştırmacının aynı zamanda dersin uygulayıcısı olduğu süreçte yeni bir dersin uygulamalarını, sorunlarını ve çözüm önerilerini içerdiğinden eylem araştırması aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

2.1. Araştırmanın Ortamı

Araştırmanın uygulama aşaması Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde, 2011-2012 öğretim yılı güz döneminde seçmeli ders olarak açılan Dijital Sanat dersinde gerçekleştirilmiştir. Ders, hem sınıf ortamında yüz yüze, hem de sınıf bloğundan çevrimiçi olarak yürütülen karma yapıdadır. Fiziksel donanımlar, dersin işlenmesi sürecinde araştırma, tartışma, beyin fırtınası, uygulama gibi farklı yöntemler için belli alanlar kapsamında düzenlenmiştir.

Şekil 2: Dijital Sanat Dersi Sınıf Düzeni

2.2. Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın katılımcılarını Dijital Sanat dersini seçen 12 öğrenci ve derse yürüten öğretim elemanı olarak araştırmacı oluşturmaktadır. Hizmete devam eden öğretmenler kadar, öğretmen adaylarının da entegrasyon sürecinde önem taşımaları Dijital Sanat dersinin açılmasını ve yürütülmesini anlamlı kılmıştır. Çalışmada öğrencilerin gerçek adları yerine araştırmacı tarafından belirlenen kod adları kullanılmıştır.

2.3. Verilerin Yapılandırılması

Eylem araştırması sistematik veri toplama sürecini ifade etmektedir. Öğrencilerin teknoloji ile ilgili ön bilgilerini öğrenip dersin işlenişinde uygun teknolojilerin seçilebilmesi amacıyla *Teknoloji Kullanım Bilgi Formu* geliştirilmiş, uzman görüşü alınarak kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Dijital Sanat dersini alan öğrencilerle 2 kez *yarı yapılandırılmış görüşmeler* (G1, G2) yapılmış ve görüşmeler katılımcıların izni ile ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Sınıf içi etkileşimin tarafsız kayıtlarını almak üzere katılımcıların izni ile derslerin *video kayıtları* alınmıştır. Video kayıtları, geçerlik komite toplantılarında da izlenmiş böylece ders içi etkinlik ve uygulamalara ilişkin fikir paylaşımlarına katkı sağlamıştır. Araştırmacı ve öğrenciler tarafından, araştırma sürecinin tüm boyutlarını kapsayan *yansıtıcı günlükler* tutulmuştur. Öğrencilerden ders sonrasında günlük tutmaları istenmiş ancak öğrenciler düzenli olarak günlük tutmamış ve birkaç hafta sonra yazdıklarından elde edilen verilerin tekrar etmeye başladığı görülmüştür. Öğrencilerin

sınıf bloğunda ve kendi bloglarındaki derse ilişkin gönderimleri, tarihleri belirtilerek günlük niteliğinde de kullanılmıştır.

Eylem araştırmalarında farklı türdeki dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılabilir. Bu araştırmada, sınıf bloğu ve öğrenci blogları *doküman inceleme* kapsamında başvuru olan önemli kaynaklardır. Öğrencilerin yazılı gönderimlerini, paylaştıkları görselleri, videoları ve sanatsal çalışmalarını bir arada saklaması açısından bloglar önemli bir veri elde etme aracı olarak araştırmaya katkı sağlamıştır.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Eylem araştırmalarında veri toplama ile analiz eş zamanlı olarak yürütülerek, uygulamanın ve sürecin anlaşılmasını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:303). Araştırma süresince analiz edilen veriler eylem döngüsünü devam ettirmiştir. Farklı araçlar aracılığıyla yapılandırılan veriler “betimsel analiz yöntemi” kullanılarak araştırma sorularına dayalı olarak çözümlenmiş ve araştırmacının kendi görüşlerini de yansıttığı bir süreçte yorumlanmıştır.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik (Yıldırım ve Şimşek, 2005) gibi stratejilerden yararlanılmıştır. Araştırmada 14 hafta süren uygulama sürecinin her eylem döngüsünde verinin ve veri toplama aracının doğası değişebileceği göz önünde bulundurularak farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Teknoloji kullanım bilgi formu, dersin video kayıtları, yarı-yapılandırılmış görüşme, öğrenci günlüğü, araştırmacı günlüğü ve doküman inceleme kapsamında blog gönderimleri ile öğrencilerin sanatsal çalışmaları veri toplama araçları olarak çeşitlendirilmiştir. Eylem araştırması süresince uygulamaların sürekli olarak denetim altında tutulabilmesi için 3 alan uzmanından oluşan bir geçerlik komitesi oluşturulmuştur. Araştırmacı geçerlik komitesindeki uzmanların yanı sıra alan uzmanlarının ve daha önce eylem araştırması yürütmüş araştırmacıların görüşlerine de başvurmuştur.

Araştırmanın bütün süreçleri mümkün olduğunca açık ve anlaşılır şekilde betimlenmeye çalışılmıştır. Öğrenme ortamlarının nasıl oluşturulduğu, şemalar ve görseller yardımıyla açıklanmıştır. Böylece araştırma süreci, araştırmayı okuyanlar tarafından rahatça anlaşılabilir olacak şekilde aktarılmaya çalışılmıştır. Tutarlık kapsamında, veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması, veri analizi ve raporlaştırma aşamalarında benzer süreçlerde benzer yaklaşımların uygulanmasına çalışılmıştır. Araştırmanın ham verileri, analiz süreci ve kodlamaları, oluşturulacak geçerlik komitesinin teyit amaçlı değerlendirme yapmasına olanak sağlayacak şekilde düzenlenerek kayıt altına alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma sürecinin betimsel analizi için, görüşme ve video kayıtları, blog gönderimleri, günlükler ve öğrenci çalışmaları araştırma soruları kapsamında incelenmiştir. Elde edilen bulgular araştırma sorularıyla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Uygulama Öncesi Süreci

Araştırmanın uygulama öncesi sürecinde ders içeriğinin oluşturulması ve öğrenme ortamlarının hazırlanması üzerinde durulmuştur. Ders içeriğinin katı kurallar ile sınırları önceden belirlenmiş dönemlik bir liste olması yerine gelişmeleri göz önünde bulundurarak gerekli değişiklikleri yapmaya fırsat sağlayabilecek bir yapı sunmasına özen gösterilmiştir. Esnek yapıda ders izlencesi, etkinlik ve değerlendirme taslakları hazırlanmıştır.

Ders izlencesi, dersin tanımı ve hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak için izlenecek yolu, blog ve dersin değerlendirilmesine ilişkin bilgileri, 14 haftalık olası konu ve etkinlikleri içeren taslak programı ve atölyede uyulması gereken kurallara ilişkin hatırlatmaları içermektedir.

Kan (2007:129)'ın belirttiğine göre, Türkiye’de özellikle performans tabanlı değerlendirmeyi esas alan yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda geliştirilen yeni program anlayışında *rubrik* kullanılması önerilmektedir. Rubrikler, değerlendirme aşamasında etkili bir yöntem olarak sanatsal etkinliklerde öğrenme deneyimlerini arttırmak için kullanılabilir (Gura, 2008:50). Türkçe’ye Dereceli Puanlama Anahtarı olarak çevrilebilen rubrikler en basit şekliyle, öğrencilerin çalışmalarından neler beklendiğini anlamalarına yardımcı olan bir kontrol listesi ya da çizelge olarak tanımlanabilir (Cennamo, Ross ve Ertmer, 2009:377). Araştırma kapsamında bloglar, uygulama ve etkinlikler için kullanılacak rubrik formatları oluşturulmuştur.

Yüz yüze ve sınıf bloğundan çevrimiçi olarak yürütülen karma yapıdaki ders ortamının hazırlanması atölye ve Web 2.0 ortamlarını kapsamaktadır. Dijital Sanat Dersi sınıfında fiziksel donanımlar, dersin işlenmesi sürecinde araştırma, tartışma, beyin fırtınası, uygulama gibi farklı yöntemler için belirli alanlar kapsamında düzenlenmiştir.

Dersin çevrimiçi olarak yürütülen kısmı için sınıf bloğu ve öğrenci blogları kullanılarak karma bir ders yapısı oluşturulmuştur. Erişimi ücretsiz ve kullanımı kolay olan Wordpress sınıf bloğu ve öğrenci bloglarının yürütüleceği Web 2.0 aracı olarak kullanılmıştır. Öğrencilerin blog oluşturabilmeleri ve sınıf

bloğuna kayıt olmaları sağlanmıştır. Sınıf bloğu yalnızca derse kayıtlı öğrencilerin görebileceği şekilde düzenlenmiş ve dönem boyunca açık kalmıştır. Blog, ders sırasında etkin olarak kullanılmış, bunun yanında dersten sonra da öğrenciler bir sonraki derse ilişkin okumalara, ödev dosyalarına, videolara, yönergelere ve görsel örneklerine buradan ulaşabilmektedir.

Wiki için PBWorks ortamı tercih edilmiştir. Voicethread ve Second Life etkinliklerde kullanılmış, sosyal paylaşım sitelerinden, dosya, video ve ses paylaşım sitelerinden yararlanılmıştır. Gerek fiziksel ve gerekse çevrimiçi ders ortamlarının, dijital sanatın dile getirdiği söyleme ve sürekli değişen yapısına uygun olarak, öğrencilerin rahatça kendilerini ifade edebilecekleri, değişen durumlara kolayca uyum sağlayabilecek, esnek ve etkin yapıda olmasına dikkat edilmiştir.

3.2. Araştırmanın Uygulama Süreci

Araştırmada Bellek Otoportresi, Kilometre Taşları, Ses Kolajı ve Dijital Sanat Dersi Sergisi olmak üzere 4 temel etkinlik, araştırma sorularına çözüm arayacak şekilde düzenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Dijital sanat ile ilgili konuların uygun dijital teknolojiler seçilerek aktarılması sürecinde kuramsal bilgi aktarımı, uygulama çalışmaları ve değerlendirmenin birbiriyle dengeli biçimde gerçekleştirilmesine önem verilmiştir.

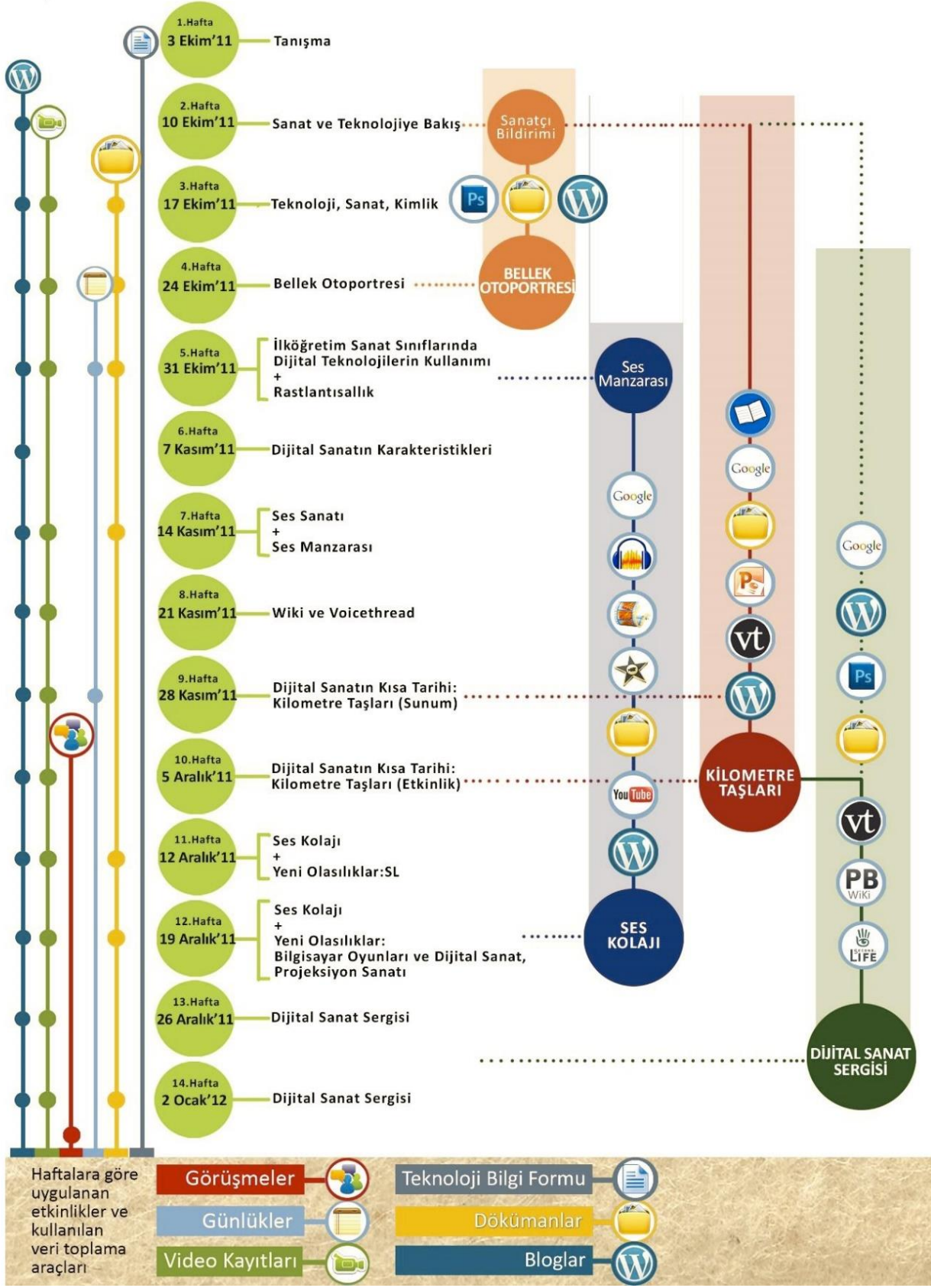
Araştırma sürecindeki temel etkinlikler, bu etkinliklere bağlı uygulamalar, etkinliklerin uygulanma tarihleri, etkinliklerin bağlı olduğu içerik olarak konu başlıkları, kullanılan teknolojiler ve veri toplama araçlarının bir arada görülebilmesi amacıyla Şekil 3’deki infografik hazırlanmıştır.

3.2.1. Bellek Otoportresi Etkinliği

Araştırmanın başlangıcında öğrencilerin blog deneyimlerinin, kişisel blogların kurulumu veya bu tür bloglara gönderim yapmakla sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Blogların eğitim amaçlı kullanımına yönelik olarak etkinliğin ilk aşamasında öğrenci blogları oluşturulmuş ve sınıf bloğuna erişimleri sağlanmıştır. Öğrencilerin blog kurulumları sırasında yaşadıkları teknik sorunlar sınıf ortamında birbirleriyle yardımlaşmaları sağlanarak çözümlenmiştir.

Öğrencilerin teknoloji ile ilgili algılarını derinlemesine öğrenebilmek amacıyla sanatçı bildiri adı sunumlar yoluyla görüşlerinin alınması eylem planı olarak geliştirilmiştir. Bu sunumlar ile öğrencilerin hem metin ve görsel eklemelerini gerektiren gönderimleri ile blog ortamını deneyimlemeleri sağlanmış, hem de bloglarına ekledikleri kendi çalışmaları üzerinden, sanatsal yönelimlerinde dijital teknolojileri nasıl kullandıklarına dair bilgi edinilmiştir. Öğrencilerin, teknolojiyi bilgisayar ve tasarım programlarının kullanımı ya da eskiz aşamasında yardımcı araç olarak algıladıkları bulgulanmıştır. Dijital sanat ders içeriğinde, teknolojinin ortam olarak kullanıldığı örneklerden yola çıkarak sanatsal bakış açıları ve sınıfta dijital teknolojileri kullanan öğrenme ortamları oluşturmaya yönelik etkinliklerle öğretmenlik meslek bilgileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Yan etkinlikler kapsamında öğrencilerin dijital teknolojileri farklı sınıf basamaklarında uygulayabilecekleri ders planları geliştirmeleri sağlanmıştır.

Etkinliğin sanatsal uygulama aşamasında gerçekleştirilen “Bellek Otoportresi” öğrencilerin çektiği fotoğraflar ile oluşturacakları kolajlar yoluyla teknoloji-bellek ilişkisi üzerinden kendi kimliklerini otoportre olarak görselleştirmelerine dayanan bir çalışmadır. Öğrenciler dönem boyunca portre çalışmalarını geliştirmişler ve bloglarına eklemişlerdir. Araştırmanın son etkinliği olan Dijital Sanat Sergisi kapsamında sergilenmek üzere, fotoğraf, dijital çizim ve boyama, kolaj tekniklerini kullanarak gerçekleştirdikleri otoportre çalışmalarını tamamlamışlardır.

Şekil 3: Etkinliklerin Uygulama Süreci

3.2.2. Kilometre Taşları Etkinliği

Öğrencilerin dijital sanat ile ilgili ön bilgileri olmadığı gibi dijital sanata kaynaklık eden başlıca sanatsal akım ve yaklaşımlar konusunda da eksikleri olduğu saptanmıştır. Bu açığın kapanması yönünde "Kilometre Taşları" adlı etkinlik düzenlenmiştir. Etkinliğin hazırlık ve araştırmaları 2. haftadan itibaren başlamış, etkinlikle ilgili çalışmalar derslere paralel olarak sürdürülmüştür. Etkinlikte, dijital sanatın gelişim süreci sanat tarihi, teknolojik gelişim ve kurumlar şeklinde 3 başlık altında incelenmiş; bu başlıkların 3 öğrenci grubu tarafından araştırılıp yorumlanmasıyla dijital sanat anlayışının kavranması hedeflenmiştir. Etkinliğin sonunda her grubun belirlediği kilometre taşlarını sınıfla paylaşması istenmiştir.

Etkinlik kapsamında Wiki ve Voicethread ile ilgili ön bilgi verilmiş ve bu iki yeni ortamın nasıl kullanılabilceği üzerinde durulmuştur. Öğrencilerin önerisinden yola çıkılarak kilometre taşları etkinliğinde hazırlanacak sunumların Voicethread ortamına taşınabileceği fikrine ulaşılmıştır.

Etkinliğe ilişkin sınıf ortamındaki sunumlarda, özellikle sanat tarihi ve teknolojik gelişim konularını alan ilk 2 grubun genelde yüzeysel bir bakış açısıyla bilgi aktardığı ve dijital sanat ile ilgili bağlantıları kurmakta zorlandığı görülmüştür. Diğer iki grup gibi, kurumlar başlığını ele alan üçüncü grubun üyeleri de bir araya gelip tek bir sunum ortaya çıkarmamışlardır. Buna rağmen hepsinin kendi konusuna iyi hazırlandığı gözlenmiştir. Grup üyeleri, konuları dijital sanatın tarihsel gelişimine uygun olarak sıralamış ve düzenledikleri bilgileri tutarlı bir şekilde aktarabilmiştir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre sunumlarında, zamanı etkili kullanmama, grup üyelerinin bir araya gelememesi ve önemsememeye bağlı olarak grup dinamiğinin bozulması, isteksizlik, araştırma yapmama, kaynak yetersizliği gibi sebeplerle sorunlar yaşanmıştır.

Cem, grup çalışması ile ilgili olarak bireysel çalışma alışkanlıklarını kıramadıklarını belirttiği görüşlerini "*Eskiden gelen bir alışkanlığımız oluyor hep tek çalıştığımız için. Bireysel çalıştığımız için, ona alıştığımız için ya da ona çalışmaya itildiğimiz için çoğu zaman öyle oluyor Hani aslında birinci sınıftan bunun kazandırılması lazım diye düşünüyorum (Cem G2, st.441-418)*" şeklinde ifade etmiştir. Cem'in görüşündeki "bireysel çalışma" ifadesi güzel sanatlar eğitimi bölümlerinin ve sanat eğitimcilerinin üzerine eğilmesi gereken önemli bir konu olarak görülmektedir. Gülşen, grup çalışmasındaki gibi araştırma yapmama ile ilgili sorunun kaynağını geçmişte yaşadığı sıkıntılara kadar götürmektedir. "*Bizde biraz da mesela araştırma ruhu yok. Yani kesinlikle araştırma ruhu yok (...) çocukluktan beri biz notla koşullandığımız için diyeyim, onun için bence bu sorunlar oluyor (Gülşen G1, 498-511)*".

Derste yaşanan, kaynağı eski yaşantılara dayanan sorunlara farkındalık sağlanarak ilerleme kaydedildiği söylenebilir. Grup çalışması ve araştırma yapma ile ilgili olumsuzluklar yaşansa da, öğrencilerin sunumları sırasında eksiklerini fark etmesi, kendilerini ve arkadaşlarını eleştirel şekilde değerlendirmelerini sağlamıştır. Grup çalışmasında bir araya gelme ve organizasyon konularında sorunlar yaşayan öğrenciler etkinliğin hedeflerine tam olarak ulaşamadığının farkındadırlar, yine de etkinliğin özellikle sanat tarihi bilgilerine katkı sağlandığını ve araştırma yapma becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir.

Kilometre Taşları etkinliği sırasında grup çalışmasına yönelik yaşanan sorunların çözülmesi için sonraki etkinliklerde sınıf içi gruplar oluşturulmuş, sınıf dışı etkinliklerle de öğrenciler bir araya getirilerek birlikte çalışma alışkanlığı kazandırılmaya çalışılmıştır. İşlenen konularla bağlantı kurulabilecek film izleme etkinlikleri ile öğrencileri bir araya getirme fikri denenmiş ve olumlu sonuç alınmıştır.

Grup çalışması ve araştırma yapma ile ilgili soruna çözüm önerisi olarak çevrimiçi bir ortam olan Voicethread'de grup olarak sunumlarını yinelemeleri istenmiş ancak öğrencilerin yine bireysel olarak kendi hesaplarından sunumlarını hazırladıkları görülmüştür. Bu noktada sunumların Voicethread ortamına aktarılacak etkileşim sağlanabileceği düşüncesinin bir çözüm yolu olarak yetersiz kaldığı söylenebilir. Araştırmacı, Voicethread ortamında teknik olarak yeterli olmalarına rağmen öğrencilerin dijital sanat ile ilgili bilgilerinin henüz tam anlamıyla yeterli olmadığından etkileşime geçemedikleri sonucuna ulaşmıştır. Bunun üzerine sınıf içi uygulama olarak "Dijital Sanat Zaman Çizelgesi" oluşturulması çözüm önerisi olarak önerilmiş ve atölye duvarında uygulanmıştır. Zaman çizelgesi etkinliğinde araştırmacı dijital sanata ilişkin kilometre taşlarını, ipucu niteliğinde açıklamalar içeren görsel kartlar halinde hazırlamıştır. Önemli gelişmelere karşılık gelen yıllar 1940'lardan 2011 yılına kadar sıralanmıştır. Araştırmacının hazırladığı kartlar öğrencilere verilerek düzenlemeleri istenmiştir. Zaman çizelgesi oluşturulduktan sonra her öğrencinin bir kart okuyarak içerdiği bilgiyi açıklaması ve dijital sanat ile bağlantısının kurulması istenmiştir. Öğrencilerin takıldıkları yerlerde dersten önce çıktısı alınarak panoya asılan Nick Lambert'in "Dijital Sanat Tarihi Şeması" üzerinden de tartışmalar yapılmıştır. Sonuçta öğrenciler, sınıfta daima gözlerinin önünde kalacak olan bu görsellerin kendileri için hatırlatıcı olacağını belirtmişlerdir.

Zaman kullanımını konusunda yardımcı olabilecek bir diğer çözüm olarak Second Life (SL) ortamı önerilmiştir. Araştırmacı hem yeni bir ortamı deneyimlemeleri hem de sınıf dışında zaman ayırarak bir araya gelebilmeleri için öğrencilere SL'de bir mekan adresi vererek bir araya getirmeyi planlamıştır.

Araştırmacı ve öğrencilerin birlikte belirledikleri gün ve saatlerde ortak adreslerde buluşularak aktif durumdaki sergi, galeri ve müze ortamları gezilmiştir.

3.2.3. Ses Kolajı Etkinliği

Ses Kolajı etkinliğinin ilk basamağı Ses Manzarası adlı çalışmadır. Uygulama, öğretmen adaylarının ilköğretim sınıflarında kullanabilecekleri kolay bir etkinlik örneği olarak planlanmıştır. İnternette görsel ve işitsel malzeme edinirken dikkat edilmesi gereken hususlar ile ilgili farkındalık geliştirilmesi, internet üzerinde kullanılacak görsel ve işitsel veri tabanlarına erişim, Audacity, iPhoto ve iTunes gibi kullanımı kolay programların deneyimlenmesi hedeflenmiştir. Etkinliğin bu basamağı içerik olarak rastlantısallık konusunu içermektedir. Öğrenciler ikili gruplar halinde çalışarak öncelikle internet ortamında ses ve görüntü arama ve indirmeyi, sonrasında Audacity programı ile çalışmayı deneyimlemiştir. Grupların çalıştıkları bilgisayarları değiştirerek başka bir grubun bilgisayarında rastlantısal olarak belirlediği görselleri, ses dosyaları ile düzenlemeleri istenmiştir. Böylece rastlantısal görüntülere ses ekleyerek hikâyeleştirdikleri videolar oluşturmuşlardır. Hazırlanan yönerge yardımıyla videolarını iPhoto ve iTunes aracılığı ile Youtube ve bloglarına nasıl aktaracakları öğrencilere anlatılmıştır. Öğrenciler ses manzaralarını bloglarında paylaşarak birbirlerinin çalışmalarını değerlendirmişlerdir. Daha sonra öğrenciler kendi çektikleri ses ve görüntüleri kolaj tekniği ile düzenleyerek kendi videolarını oluşturmuşlardır. Bloglarında paylaştıkları ses kolajı çalışmalarını değerlendirirken rubrik oluşturma gereksinimi duyan öğrenciler böylece öğretmenlikleri sırasında yararlanabilecekleri bir değerlendirme aracını hazırlayıp kullanarak akran değerlendirmesini deneyimlemiştir.

3.2.4. Dijital Sanat Dersi Sergisi

Ders sürecinin ardından açılan dijital sanat sergisi yoluyla etkili grup çalışmasının sağlandığı ve öğrencilerin dijital sanat çalışmalarını hayata geçirdiği söylenebilir. Etkinlikler sırasında grup çalışması ile ilgili sıkıntılar yaşayan öğrencilerin, yaşadıkları bu sorunlardan gereken dersleri kendilerine çıkardıkları ve daha disiplinli, düzenli şekilde grup çalışmasına uyum sağladıkları söylenebilir. Öğrenciler ve araştırmacı birlikte dijital sanatın söylemine uygun kolektif çalışmalar üretmişlerdir.

Alışkanlıklarını kıran bir sergi niteliği ile bölüm öğrencilerinin sergiyi merakla gezdiği ancak çalışmalara katılım konusunda çekimser oldukları gözlenmiştir. Dijital sanat sınıfı öğrencileri bu durumu fark etmiş, izleyicilerin çalışmalarla etkileşime geçerek katılımcı olabilmesi için onlara yol göstermişlerdir. Bölümde böyle bir dersin varlığını duyurması, öğrencilerde merak ve ilgi uyandırması açısından serginin başarılı geçtiği söylenebilir. Anadolu Haber Gazetesi muhabiri ile sergi hakkında görüşen Sema'nın gazetede yayımlanan görüşleri, hem serginin hem de dersin amaçlarına ulaşıldığını göstermektedir:

"İleride bir resim öğretmenin kullanması gereken teknolojileri, dersimize nasıl aktarabileceğimiz üzerinde yoğunlaştık. Daha sonra çıkan işlerimizden de bir sergi açmayı düşündük. Dijital sanat alanında birçok öğrencinin özellikle güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin içinde bulunduğu yeni bir alan. Bunu da herkesle paylaşmak istedik. Kendi gördüklerimizi kendi ortaya koyduğumuz çalışmalarını diğer arkadaşlarımızla da paylaşmak istedik (Sema; Anadolu Haber, 28 Mayıs 2012)".

3.3. Dijital Sanat Dersine İlişkin Bulgular

Dönemin başında öğrencilerin dersi seçerken ana sanatlarına katkı sağlamak, teknolojiyi takip edebilmek, teknoloji ve sanat ile ilgili bilgi edinmek gibi beklentileri olduğu tespit edilmiştir. Dönem boyunca gerçekleştirilen etkinliklerde özellikle araştırma yapma ve grup çalışması üzerinde durulmuş, öğrencilerin teknoloji, öğretmenlik meslek ve alan bilgilerine katkı sağlayacak teorik ve uygulamalı çalışmalarla yeni bilgiler yapılandırılmalarına çalışılmıştır. Derse devam eden öğrencilerin dijital sanat dersine ilişkin görüşleri, Dersin Nitelendirilmesi, Dersin Yapısı, Derste Oluşturulan Öğrenme Ortamı, Dersle İlgili Olumlu Görüşler, Dersle İlgili Sıkıntılar, Dersin Yürütücüsü, Dersin Öğrencilerin Sanatsal Bakış Açılarına Etkisi, Dersin Öğrencilerin Meslek Algılarına Etkisi ve Dersle İlgili Öneriler olmak üzere 9 tema altında toplanmıştır. Temalar ve birbiriyle ilişkili alt temalar Şekil 4'de verilmiştir.

Şekil 4: Öğrencilerin Dijital Sanat Dersine İlişkin Görüşleri

3.3.1. Dersin Nitelendirilmesi

Öğrenciler derste birbirleriyle ve araştırmacı ile rahatça iletişim kurabildikleri *samimi* bir ortamda çalıştıklarını; yeni bir derse katılmanın ve edindikleri bilgilerin, heyecan ve merak uyandırdığını bu yüzden de dersi *ilginç* bulduklarını belirtmişlerdir. Grup çalışmasına önem verilmesi, sınıfta rahat ve etkileşimli, öğrenci merkezli bir ortam oluşturulması, internet ve Web 2.0 ortamlarının kullanılması gibi nedenlerden dolayı öğrencilerin dersi *farklı* olarak nitelendirdiği söylenebilir. Derse keyifle katıldıkları gözlenen öğrencilerin *güzel* nitelendirmeleri bu durumlara bağlanabilir. İlk defa karşılaştıkları konuları yeni ortamlarda deneyimleyen öğrenciler, yoğun içerik yüzünden sıkıntılar yaşamış olmalarına rağmen, özellikle özgür ve öğrenci merkezli öğrenme ortamları sayesinde dersin *verimli* geçtiğini ifade etmişlerdir.

3.3.2. Dersin Yapısı

Ders, öğrencilerin araştırmalar yoluyla kendi öğrenmelerini yapılandırabilecekleri bir anlayış üzerine kurulmuştur. Araştırmacı yüz yüze ve çevrimiçi derslerde çeşitli okumalar, örnekler, araştırma konuları, tartışma ortamları ve uygulamalı çalışmalarla öğrencileri yönlendirmiştir. Aras, dersin *araştırmaya dayalı* olarak devam eden yapısına ilişkin görüşünü şu şekilde açıklamaktadır:

"Belki kendim böyle araştırıp dijital sanat hakkında birşeyler zor yapardım. Hani yapardım yine, bir zaman bir merak uyanırdı ama şu anda o kadar yoktu yani. Ama sizin yönlendirmeleriniz verdiğiniz ödevler, işte okumalar, vesaireler olsun, benim için bu baya etkili oldu. Birşeyler öğrendiğimi de çok rahat hissettim bu derste yine. En azından hiç yapmadığım daha doğrusu çok nadir yaptığım bir şey olan araştırma yaptım. Ders ilgimi çekti, bunları öğrenmek gerekiyor, bilmek gerekiyor. Yani en azından kendimiz araştırmadığımız için böyle bir derste sizin aracılığınızla da araştırdık ve çok şey öğrendik (Aras G2, st.19-32)".

Derste araştırma yapmaya yönlendirmek kadar *grup ile çalışma yapma* alışkanlığının da kazandırılması yönünde çalışılmıştır. Etkinlikler bu yönde planlandığından grupla çalışma dersin yapısında öne çıkan bir etmen olmuştur. Özellikle kilometre taşları etkinliğinde grupla çalışmanın olumsuz yanlarını da deneyimleyen öğrenciler, görüşmelerde grup çalışmasının etkili ama zor uygulanabilir olduğuna ilişkin yorumlar yapmışlardır. Sezai, *"Grup çalışması iyi oluyor da yani hani gruptaki kişiler pek bir araya gelmediğinden dolayı sıkıntı oluyor (Sezai G2, st.194-196)"* şeklindeki görüşüyle grup çalışmasında yaşadığı sıkıntıya değinmiştir. Ebru'nun açıklaması dönem boyunca gerçekleştiren etkinlikler yoluyla grup çalışmasının dersin yapısını nasıl etkilediğini göstermektedir:

"...ders planı hazırlamada üçlü-dörtlü gruplar oluşturup, sonra ses kolajları oluşturmada, ses-görüntü kolajları oluşturmada ikili gruplar; yani hep böyle sayıları değişen gruplarla çalıştık. Bence grupla çalışmanın da hem zorluklarını, olumsuzluklarını, hem de iyi yanlarını görmüş olduk. Birimiz belki o an şey yapamadığında hani adapte olamadığında ya da herhangi bir bilgide tıkanıldığında diğer arkadaşımız yardımcı oluyor grubun güzel yanı bu. Ama şöyle bir şey de var gruplarda bu özellikle belki üniversite döneminde biraz ben zorluğumu gördüm; lise yıllarımda, ortaokulda falan daha kolay grupla çalışırdım ben. Üniversitede sadece bu ders için değil grupla çalışmada hep sıkıntılar çıktığını gördüm. Çünkü işleri çıkıyor birilerinin, şey yapmıyorlar pek umursamıyorlar, ondan sonra ne biliyim böyle bir gerçekten umursamazlık oluyor grup işlerinde. Bu sefer ne oluyor grupta kalan diğer kişi, hepsi çöküyor hani bir kişi umursuyorsa o kişi yapmak durumunda kalıyor ama onun dışında gerçekten hani grup içinde bir dayanışmada güzel oluyor hani yani tek başına kalmamak (Ebru G2, st.472-499)".

Aydan dersi *"Türkiye'de bir ilk gibi bir şey (Aydan G1, st.481)"* ifadesiyle nitelendirmiştir. Musa, dijital sanat gibi bir dersle ilk defa karşılaştığını belirterek bu durumun kendisini zorladığını ifade etmiştir:

"...ilk defa böyle bir dersle karşılaştım. Daha önce gördüğüm alışık olduğum veya temeli olan bir ders değil yani. Daha önceki derslerden bunun karşılığı da yok zaten (...) nasıl olacağı konusunda herhangi bir fikrim, bir bilgim yok... (Musa G1, st.391-407)".

Öğrenciler, ilk defa gördükleri bir derste yoğun bir içerikle de karşılaşmışlar bu yüzden dersin yapısını *çok kapsamlı* olarak nitelendirmişlerdir. Ebru, dersteeki yoğunluğun bazen kafalarını karıştırdığını *"Dersi genel olarak böyle dolu dolu bir ders olarak geçtiğine inanıyorum ben hani hatta bazen o kadar dolu geçiyordu ki kafamız bile karışıyordu (Ebru G2, st.22-24)"* şeklinde dile getirmiştir. Öğrenciler bu yoğunluğu dersin süresi ile ilişkilendirmiştir. Buse bu kadar kapsamlı bir ders için *sürenin yeterli olmadığını "Aslında şey, ders çok kapsamlı ama bence vakit az. Bu ders için, tam böyle hani bir sindirme zamanı olmuyor (Buse G1, st.112-114)"* şeklinde açıklamıştır.

Öğrenciler dersin çok kapsamlı olması ve süresinin yetersizliği gibi nedenlerle yoğunluk yüzünden, derste *işlenen konuların zamanla yerine oturacağı* görüşünde hemfikirdirler. Cem, gelecekte yeri geldikçe derste öğrendikleri bilgileri hatırlayarak yeni öğrenmeleriyle birleştirip daha iyi anlamlandırabileceğini düşüncesini *"Aldığımız bilgiyi hemen kullanacağız diye bir şey yok. Köprüler oturacak yani öyle diyim bağlanacak...sadece okumak değil bir görsel gördüğünde bile hani birçok taş oturabiliyor (Cem G2, st.910-923)".* şeklinde ifade etmiştir. Namık da, derste işlenenlerin anlamlandırabilmesi için belirli bir zaman geçmesi ve o

konuda ileri çalışmalar yapılması gerektiğini “Biraz şey gerekiyor böyle üstünden biraz zaman geçmesi gerekiyor yeni şeyler görüp sonra yorumlamak gerekiyor bir defa da anlaşılamayabilir hani daha önce hiç yorulmamışsa kafa (Namık G2, st.141-144)” şeklinde belirtmiştir.

3.3.3. Derste Oluşturulan Öğrenme Ortamı

Derste öğrencilerin kendini özgürce ifade edebileceği rahat bir ortam oluşturulmaya çalışılmıştır. Yüz yüze işlenen derslerde atölyedeki eşyaların ve fiziksel dijital donanımların en etkin şekilde kullanımına olanak sağlayacak şekilde düzenleme yapılmıştır. Derste oluşturulan öğrenme ortamının rahat ve farklı olduğu öğrencilerin ortak görüşüdür. Ders işlenen ortam ile ilgili olarak Ömer “Diğer derslerden farklı bir ortam, rahat bir ortamın olması (Ömer Günlük, 24 Ekim 2011)” şeklinde düşüncesini dile getirmiştir. Sezai ise sınıftaki tartışma ortamlarına da değinerek “Sınıftaki konuşmalar, ortam da zaten hani diğer sınıf ortamlarından farklı olduğundan dolayı biraz rahatız yani o konuda sıkıntı yok... (Sezai G2, st.92-95)” şeklindeki görüşünü “en rahat davrandığım ders bu diyebilirim yani bir atölye dersim, bir de bu (Sezai G2, st.247-248)” ifadesiyle desteklemiştir.

Musa, yüzyüze ve çevrimiçi öğrenme ortamlarında teknolojinin kullanımıyla ilgili düşüncelerini “teknolojiyle iç içe farklı bir anlatım yani farklı ortamlarda farklı bir anlatım, farklı bir öğrenme tarzı, yani yenilik getirdiğini düşünüyorum (Musa G2, st.55-58)” şeklinde açıklamıştır. Aras da ders ortamını “Yeni çağın ders düzeni (Aras G2, st.129)” olarak nitelendirmiştir.

Başta blog yardımıyla olmak üzere, etkinliklerde dijital teknolojilerin entegrasyonu ile öğrencilerin özgür düşüncelerini ve yorumlarını aktarabilecekleri etkileşimli bir ortam sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrenciler, bloglarla ilgili olarak kolaylık sağlaması ve kalıcı kaynak olması üzerinde durmuştur. Gülşen sınıf bloğu ile ilgili düşüncelerini “Bütün bir dersin derdini Wordpress’de siz açıklayabiliyorsunuz yani. Her şeyi orada, derste görmediğim bir şeyi acaba ne oldu ne bitti oraya girip öğrenebiliyorum (Gülşen G1, st.482-485)” şeklinde ifade etmiştir. Buse de, istedikleri yerden bağlanabildikleri blogları etkili bulduğunu belirtmiş ve bu görüşünü “Bence çok etkili yani ortam, blog ortamı güzel bir şey. Yani evinde otururken bir yandan işte internette başka bir şeylere bakarken, bir yandan onları araştırıp, ikisini harmanlayıp girebiliyoruz (Buse G2, st.136-140)” şeklinde belirtmiştir.

Ebru, kullanımının aslında kolay olduğunu belirttiği bloglarda yaşanan sorunları ilk defa böyle bir uygulamayı eğitim amaçlı kullanmalarına bağlamıştır. Ebru bu konudaki görüşünü aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Kolay birşeydi aslında blog ortamı. Ama böyle bir uygulama sistemine alışık değiliz o yüzden alışma dönemi biraz uzun sürdü ama ona alışınca da yani gönderimler zamanında oldu genelde, ben arkadaşların bloglarını takip ettim yine dediğim gibi bir kaçında falan problem olsa da genel olarak hep iyilerdi (Ebru G2, st.206-212)”.

Aras, bloglardaki bilginin ulaşılabilirliği ve kalıcılığına ilişkin görüşünü “kaybolma derdi yoktu hepsi yerli yerinde, belli, istediğimiz zaman ulaşabiliyoruz. Örneğin işte benim ders notum yoktu deme şansımız yok, işte ben işimi yaptım ama işte evde unuttum deme şansımız yok (Aras G2, st.78-84)” şeklinde dile getirmiştir. Aydan da sınıf bloğu ile ilgili benzer görüşünü “Makaleler bloğumuzda kalacak biz onu sonra da kullanabiliriz hani tekrar dönüp okuyabiliriz (Aydan G1, st.44-445)” şeklinde ifade etmiştir.

Cem ise görüşünde sınıf bloğunun, sınıf içi iletişime olan etkisine değinmiştir:

“Ders açısından düşündüğümüzde hani iletişim sınıf iletişimi açısından iyiydi. Fazla yorum yapmadık ama eğer blog açmasaydık böyle kalsaydı daha da yavaş ilerlerdik o açıdan iyiydi çünkü aklımıza her zaman birşey gelmiyor hani sonra ne biliyim oradan blogtan bir işe baktığımızda ya da tartışmaya baktığımızda oluyor (Cem G2, 265-278)”.

Öğrencilerin sınıf bloğunda tartışmalara katıldığı ancak özellikle kendi bloglarındaki gönderimlerinde birbirlerinin yorumlarını değerlendirmedikleri görülmüştür. Overby (2009)’ın çalışmasında öğrencilerin zamanla birbirleriyle daha çok etkileşim kurdukları ve bu yolla sanatsal çalışmalarını güçlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Dijital sanat dersinde ise araştırmacı müdahalesini bıraktığı anda öğrencilerin blog ortamındaki etkileşiminin azaldığı görülmüştür. Ders sırasında ve sınıf bloğunda açılan tartışma konuları ile etkileşim ortamının arttırılmasına çalışılmıştır.

Ömer, Voicethrad ortamı için kapsamlı olmasından dolayı basit ve kullanışlı nitelendirmelerini yapmış ve görüşlerini “Hem basit hem de herşeyi kapsadığı için hani hem sesi hem slaytı falan kapsadığı için kullanışlı (Ömer G2, st.168-170)” şeklinde açıklamıştır.

Ebru’nun Voicethread’in sanat eğitiminde kullanımına ilişkin etkileşim sağlaması ve sınıf dışında kullanılabilmesi bağlamında açıkladığı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Voicethread gerçekten öğrencinin evde yaptığı ödevi gelip okulda öğretmenine göstermesi arkadaşlarının aaa güzel olmuş demesinin internette kullanılmış hali bence. Ben öyle görüyorum. Çünkü evde öğrenci ödevini yapabilir, bu ona ilgi çekici gelebilir, hani böyle paylaşmak arkadaşlarının ona orada konuşarak, görüntülü yorum yapması, öğretmenin orada yorumda bulunması yanlış yerleri

göstermesi. Hani illa okul ortamında değil de böyle farklı, mesela evde, herhangi bir yerde bile iletişim kurma olanağı var (Ebru G2, st.236-250)”.
Öğrencilerin, Voicethread ortamının olumsuz olarak gördükleri yanları ise Cem’in görüşleri kapsamında ele alınabilir. Cem “Biraz sinir bozucu voicethread öyle diyim Premium olmaması. Şey bir de o hani yüklemeyi bir fotoğraf yüklerken bile yani tık diye yüklemesi gerekirken bi 5-10 saniye sürüyor (Cem G2, 191-199)” şeklinde ifade ettiği görüşlerinde ücretsiz ama sınırlı bir alanda çalışırken karşılaştığı olumsuzluğu dile getirmiştir.

Ders kapsamında PBWorks wiki ortamında Dijital Sanat Sözlüğü, dijital sanat ile ilgilenen Türk sanatçılara ait bilgi ve internet kaynaklarının derlendiği Sanatçılar Sayfası ve dijital Sanat Sergisi etkinliğinde kullanılmak üzere RSÖ243 Sergi Sayfası oluşturulmuş ve düzenlemeler yapılmıştır. Wiki ortamı ile ilgili olarak anlık değişiklik olanağı sayesinde e-posta ile haberleşmekten daha kolay ve sağlıklı olduğunu belirten Cem “Wiki online olarak (...) mail adreslerinden daha iyi hotmail’inden gmail’den diyebilirim çünkü anlık yazıp değiştirebiliyorsun değişiklikleri görebiliyorsun (Cem G2, st.225-233)” şeklinde dile getirmiştir.

Araştırma kapsamında SL’nin bir oyun değil sanal dünya olması üzerinde durulmuş, öğrencilerden SL dünyasına giriş yaptıktan sonra avatarlarını oluşturmaları ve bu sanal dünyada gezinerek deneyimlemeleri istenmiştir. Sınıf blogundaki SL ilgili ilk gönderime yapılan yorumlarda Sezai, sitenin hata verdiğini bu yüzden üye olamadığını, Aydan da toplanılacak mekânı bulamadığını belirtmiştir. Bu sorunlar derste birebir çözülmeye çalışılmıştır. Sezai SL’de yaşadığı sıkıntıyı, “Second Life, bir akşam girdim tamam güzel gayet iyi geldi bana ama hani şeylerde zorlanıyordum (...) Bilgisayarla pek aram iyi değil o yüzden de kaynaklanmış olabilir çoğu kez Ömer’den yardım istiyordum işte Ömer nereye gidiyorsunuz falan diye o şekilde takip ediyordum (Sezai G2, 122-128)” şeklinde ifade etmiştir. Aktif durumdaki sergi, galeri ve müzelerin adresleri paylaşılmış, mümkün olduğunca deneyim edinmeleri sağlanarak, dijital ortamdaki sanatsal oluşumlar, SL’nin sanat eğitiminde nasıl kullanılabileceği ve olası etkileri tartışılmıştır

Ebru, ilk defa karşılaştığı SL ortamının derste kullanımı ile ilgili görüşlerini “Second Life’ı hani dijital sanat dersinin dışında görmüş olsaydım sadece oyun ortamı olarak düşünürdüm (...) ders kapsamında gördüğüm için bu ortamların yine ders ortamı olarak kullanılabileceğini de gördüm, toplandık ders hakkında konuşmaya çalıştık (Ebru G2, st.297-309)” şeklinde açıklamıştır.

3.3.4. Derse İlişkin Olumlu Görüşler

Öğrenciler dijital sanat dersine ilişkin görüşlerinde, yeni bilgiler edinme, sanatçıları tanıma, grafik dersleriyle paralellik, kendini geliştirme olanağı ve sanatsal bakış açılarını geliştirme gibi konulara değinmişlerdir. Ders ile ilgili bu olumlu görüşler katkı sağlama alt temasında toplanmıştır. Cem, öğrendiği yeni bilgileri “Bilmediğim, öğrenmek istediğim, sadece adını duyduğum kavramları öğreniyorum. Biraz daha sorumlu, sistemli olmamı ve yeni şeyler öğrenmemi sağlıyor (Cem Günlük, 24 Ekim 2011)” şeklinde açıklamaktadır. Sema dersin katkısına ilişkin olarak kendisine yeni bir vizyon geliştirmede etkili olduğundan bahsetmekte ve görüşlerini “Bu dersin en olumlu bulduğum kısmı bana yeni bir vizyon açmış olması. Bana birçok katkısı oldu ama buna geniş açıdan bakarsak yeni bir vizyon oluştu. Yeni bilgilere sahip olmaya başladım ve düşünce yöntemim değişti (Sema Günlük, 24 Ekim 2011)” şeklinde açıklamaktadır. Benzer şekilde Ömer de günlüğüne yazdığı “Okumalar ve tartışmalar sayesinde normalde karşıma çıkmayacak bazı konularda bilgi sahibi oluyorum. Alanımla ilgili ve dijital sanata bakış açımı ilgili çok katkısı oldu (Ömer Günlük, 24 Ekim 2011)” ifadesi ile dersin yeni konularda fikir sahibi olmasını sağlayarak sanatsal bakış açısını değiştirdiğinden bahsetmiştir.

Öğrenciler dijital sanat dersinde dijital teknolojiler kullanılarak oluşturulan sanat üretimleri, dijital sanatın sanat eğitimi içinde yer almasının gerekliliği, öğretmenlik mesleklerinde dijital sanat içeriğini öğretimlerine eklemeleri gerekliliği ile ilgili farkındalık kazandıklarını belirtmişlerdir. Sema, güzel sanatlar lisesi mezunu bir öğretmen adayıdır. Görüşme sırasında bir deneyiminden bahseden Sema, lise öğretmenleri ile dijital sanat ile ilgili bilgi paylaştığını anlatmıştır. Sema’nın derste öğrendiklerini katkı olarak görüp öğretmenleri ile paylaşacak düzeye gelmesi, halen hizmet veren güzel sanatlar eğitimcilerinin konuyla ilgilenmeleri umut verici ipuçlarıdır. Sema’nın deneyimi, kendisinde oluşan farkındalık sonucu çevresinde de bu yönde değişim ve gelişim sağlamak üzere paylaşımlarda bulunması açısından önemli görülmektedir.

Öğrenciler oluşturulan ders ortamını olumlu değerlendirmiştir. Derse ilişkin video kayıtlarında kendilerini rahat hissettikleri ve haftalar ilerledikçe atölye ortamlarını daha çok benimsedikleri gözlenmiştir. Ebru, bu konudaki düşüncelerini günlüğüne şu şekilde aktarmıştır:

“Dijital teknolojileri, sanat eğitiminin dijital ortama aktarılışını, dijital ortam sanatçıları, bunları hem bloglar aracılığıyla öğreniyoruz, hem de sınıf ortamında rahatça yorumlayıp üzerine konuşabiliyoruz. Bu ders, rahat konuşma ortamı ve bu konular hakkında önceden bilgi sahibi olup bir konuşma ortamı yaratılması bakımından benim için çok yararlı (Ebru Günlük, 31 Ekim 2011)”.

Derste oluşturulan rahat ortam sayesinde, rahat davranabildiklerini ve özgürce konuşabildiklerini belirten öğrenciler, eleştirel ve katkı sağlayan ortam sayesinde derse ilgilerinin arttığı görüşündedir. Bu durumun bir sonucu olarak, derste sıkılmama ve devamsızlık yapmama öğrencilerin ve araştırmacının ortak

görüşü olarak öne çıkmaktadır. Buse konuyla ilgili görüşünü “Ben derste hiç sıkılmıyorum hatta yani, hiç kaçma gereği de duymadım dersten. Bazı derslerde sıkılıp hani girmiyorum ama. Hani bir hazırlığım olmasa bile böyle korkmadan geliyorum, ortam çünkü yani güzel (Buse G1, st.280-285)” şeklinde aktarmıştır. Busenin bahsettiği “dersten kaçmama” durumu, araştırmacının da dikkatini çekmiştir. Öğrencilerin yoklamaları kontrol edildiğinde gerçekten zorunlu kalmadıkları durumlarda derse hep devam ettikleri bu yüzden de devamsızlıklarının çok az olduğu görülmüştür. Ahmet bu durumu “bazen hani ödevleri falan yapamadığımda derse gelmeme gibi bir durum söz konusu olmuyor. Çünkü hani ne koparsam bir kelime bile öğrensem benim için faydası vardır gözüyle yaklaşıyorum, tavrım bu (Ahmet G1, st.134-138)” şeklinde açıklamıştır.

3.3.5. Dersle İlgili Sıkıntılar

Öğrencilerin derste yaşadıkları sıkıntılar, teknolojik açıdan olanaklarının yetersiz kalması, yoğun içerik yüzünden kafalarının karışması, bunların sonucunda dönemin sonuna doğru isteksizlik yaşamaları, teknolojik ve sanatsal bilgilerinin yetersizliği yani derse hazırbulunuşlukları gibi temalar altında açıklanabilir.

Özellikle bloglara göndermeleri gereken ödevlerde ve yorum yapmaları gereken gönderimlerde evlerinde bilgisayarı ya da interneti olmayan öğrencilerin teknolojik olanaksızlık yüzünden sorun yaşadığı görülmüştür. Sezai görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

“Hocam hani vakit ayırmak istiyorum ama çoğunlukla evde olduğum için, evde vakit ayırsam da, evde yapabileceğim birşey değil çünkü blogu takip etmem gerekiyor, önceden bir planımı yapıp ondan sonra internete gitmem gerekir ve o yüzden sıkıntılı hani internete gidip orda düşünme şeyim olmuyor çünkü kalabalık internet ortamı yani o sorun (Sezai G2, st.108-115)”.

Musa ise, SL ortamındaki etkinliklere katılamamasını “Katılmadım, katılmama nedenim o biraz şey yani, internetim yoktu mesela. Teknik problemler tamamen teknik problemler...(Musa G2, st.91-97)” şeklinde ifade etmiştir.

Öğrenciler, dersle ilgili diğer bir sıkıntı olarak yoğun içerik konusuna değinmiştir. Yoğun kuramsal içeriğin ve yeni konuların takibinin bir süre sonra zorlaşmasının kafalarını karıştırarak zaman zaman isteksizliğe neden olabildiğini belirtmişlerdir. Yeni konulara değinilmesini ve kuramsal bilgi verilmesini olumlu bulduklarını belirten öğrenciler sadece zamansal olarak çok sıkıştırıldığında olumsuzluğa dönüştüğünü ifade etmişlerdir. Buse'nin bu konudaki düşünceleri sınıf arkadaşlarının da görüşlerini yansıtır niteliktedir:

“Olumlu yönleri ağır basıyor ama sanki biraz ağır geliyor. Aslında ağır da değil de, yapacağımız şeyler karışıyor. Her biri açık ama hepsi bir araya gelince karışıyor, kafama tam anlamıyla yerleşmiyor. Belki zaman olarak yetersiz kaldığı için bir sıkışıklık söz konusu... (Buse Günlük, 31 Ekim 2011)”.

Öğrencilerin teknolojik araçları kullanma ve sanatsal bilgileri açısından hazırbulunuşlukları dersle ilgili görüşlerini de etkilemiştir. Grafik ana sanat dalında öğrenim gören ve bilgisayar programları konusunda daha deneyimli olan öğrencilerin derse daha çok ilgi gösterdiği gözlenmiştir. İkinci sınıf öğrencisi olan Musa ise hazırbulunuşluk konusundaki görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

“...Biraz da tabi geçmişim de yok. Nasıl söyleyeyim mesela belli bir sanat tarihi temellendirmem falan yok, yeni yeni görmeye başladık mesela yani yeni yeni taşlar yerine oturuyor. Bu dersin benim için 3. sınıf veya 4. sınıfta olsa çok daha faydalı olabilirdi (Musa G1, st.391-407)”.

3.3.6. Dersin Yürütücüsü

Eylem araştırmasının doğasına uygun olarak araştırmacının öğretmenliğini de geliştirmeye çalıştığı bu araştırmada öğrenciler, araştırmacının sorunlara çözüm arama tavrını olumlu bulduklarını belirtmiştir. Aras görüşlerini “Takip ettiğiniz yöntem, ben kendim beğeniyordum çünkü böyle olması gerekiyor. Siz örneğin bir sorunla karşılaşıyorsanız nasıl çözerim diye uğraşıyorsunuz işte bir şekilde bir çözüm buluyorsunuz (Aras G2, st.168-172)” şeklinde aktarmıştır.

Öğrenciler, derslerde fikirlerine önem verilmesinin ve etkili öğrenme için dersin hedeflerinin sürekli yükseltilmesiyle olumlu yönde zorlandıklarını belirtmişlerdir. Cem araştırmacının kapasiteleri zorladığını ama bunun iyi yönde bir zorlama olduğunu belirttiği görüşlerini aşağıdaki gibi aktarmıştır:

“..zorluyorsunuz öyle olması gerekiyor çünkü. Zorlama derken ödevi veriyorsunuz, yüklem yapıyorsunuz; yüklem derken kötü anlamda değil. Öyle olması gerekiyor çünkü hani zaman, teknoloji, bulunduğumuz ders, konu, çok hızlı ilerliyor hani bir de imkan kısıtlı hani zaman kısıtlı diyim imkan değil de imkan belli bir yere kadar kısıtlı. Zaman çok kısıtlı zorlama derken... Biz farkında olmadan, hani biz ona sadece zorlama diyoruz, çitayı yükseltmek (Cem G2, st.490-518)”.

Ömer, araştırmacının kendilerine rol model olmasına ilişkin görüşünü “İlk defa bir öğretmen bir ders için bu kadar çabaladığını gördüm ben. Bu çabanız zaten bize öğretmenlik hayatımızda örnek olacak. Ondan sonra şey ders işleme hani stilinez de farklı diğer öğretmenlerden o da bizim için bir örnek yani (Ömer G2, st.261-270)” şeklinde açıklamıştır.

3.3.7. Dersin Sanatsal Bakış Açılarında Etkisi

Dönemin başında, sanatsal yaklaşımları ve öğretmenlik meslekleri ile dijital teknolojiler arasında kurdukları ilişkide öğrencilerin büyük çoğunluğunun ana sanatlarına paralel olarak dijital teknoloji kullanımını destekledikleri görülmüştür. Aydan'ın, sanatsal çalışmalarında nasıl ilerleyeceğine ilişkin dönemin başındaki görüşü bu durumu yansıtmaktadır:

"Yeni bir ortam dijital ortam. Yeni bir deneyim oldu benim için zevk aldım uğraşmaktan. Ayak uydurmam gereken bir dünya içerisinde kendi alanımda gelişip neler yapıldığını, yapılabildiğini öğrenmeye başladım bu burada sınırlı kalmayacak, gelişip takip edilmesi gerektiğini öğrendim. Yapmakta olduğum şu an için grafik üzerine yoğunlaşmak. Dijital ortamda yaratımın bir başka yolu olan grafik benim için ön sırada şu an. Çalışmalarım artık bu yolda ilerlemeli ve bende bu alanda değişimleri izlemeliyim (Aydan blog, 9 Ekim 2011)".

Dijital sanat ile ilgili görüşlerini sınıf blogunda paylaşan öğrencilerin düşüncelerini, geleneksel-sanal çalışmalar, yaratıcılık, özgünlük, yeni sanatsal ifadelerle olanak sağlanması, döneme ayak uydurulması gibi kavramlara dayandırarak açıkladıkları görülmüştür. Sınıf ortamında ve bloglarda açılan tartışma konuları yoluyla öğrencilerin dijital sanat ile ilgili sorgulamalara girdikleri gözlenmiştir. Dönemin başında dijital sanat ile ilgili hiçbir ön bilgileri olmayan, dijital sanatı bilgisayar ve bilgisayar programlarının kullanımı gibi teknik bağlamda ele alan öğrencilerin bakış açılarındaki değişim olduğu söylenebilir.

Ebru, dijital sanata karşı var olan önyargıya değindiği görüşünde işin içine girmeseydi kendisinin de bu düşüncede olabileceğini belirtmektedir. Buse, sanatsal açıdan başka neler yapabileceğini sorguladığını *"Ben sadece video artla biraz ilgilendim amatörce. Onun dışında başka ne tür şeyler yapıldığına dair fikrim oldu. Ben ne yapabilirim sorguladım kendi kendime (Buse G2, st.164-167)"* şeklinde ifade etmiştir. Ahmet gördüğü dijital işleri anlamak adına daha fazla zaman ayırdığını belirttiği görüşlerini aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

"...dijital işlere özel bir açıcısı ilgim yoktu. Ama hani videolar filan kısa filmler biraz ilgimi çekerdi ama biraz daha böyle farklı işler. Şimdi en azından karşıma çıktığında yani bir duruyorum, direk geçmiyorum (...) İnternet sitelerinde bloglarda yine karşıma çıktığında vakit ayırıyorum yani... (Ahmet G2, st.129-148).

3.3.8. Dersin Meslek Algılarına Etkisi

Dijital sanat dersini alan öğrenciler, öğretmen adayı olarak dijital teknolojileri ve ortamları nasıl kullanmaları gerektiğine ilişkin eğitim almaları konusunda hem fikirdirler. Dönemin başında sanatsal gelişimlerini desteklemesi açısından bu gerekliliği dile getirdikleri söylenebilir. Ancak öğretmenliklerinde nasıl kullanabilecekleri konusunda yeterli bilgileri olmadığından bu konuya hiç değinmemişlerdir. Araştırma süresince sanatsal bakış açılarındaki yanı sıra öğretmenlik meslek bilgilerini de desteleyecek şekilde içerik ve teknoloji bilgisi edinmeleri sağlanmıştır.

Ebru, dijital teknolojilerin sanat eğitimine entegrasyonu konusunda derste farklı kademelere göre gerçekleştirilen etkinliklerden yola çıktığı görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

"Öğretmen olacak birisi almalı çünkü biz bu teknolojilerin derste nasıl kullanıldığını da gördük hani ilköğretim öğrencilerinde, ondan sonra lise çağı öğrencilerinde, bunların tartışmalarını falan da yaptık nasıl uygulayabiliriz nasıl şey yapabiliriz diye. Kesinlikle görmeli zaten hani dediğim gibi resim bölümünde okuyan bir öğrenci bile böyle bir dünyanın varlığını kabul etmeli benim için. O yüzden böyle bir ders hani almalı onlar da (Ebru G2, st.175-184)".

Sema ise sanat eğitimi ve dijital teknolojilerle ilgili görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

"Bir diğer nokta ise işin eğitim kısmıdır teknolojinin bu kadar hayatımıza girdiği bir dönemde artık ciddi anlamda bunun eğitiminin verilmesi gelecekteki kuşağa sağlıklı teknoloji kullanımını aktarmak için bu yönde deneyimli insanların yetişmesi gerekmektedir (Sınıf Bloğu, 9 Ekim 2011)".

Öğrencilerin öğretmen olduklarında teknolojiye erişimleri konusunda sıkıntı yaşayabileceklerini düşündüğü bu yüzden gelecekteki öğretmenliklerine yönelik planlarında bu kaygıya değindikleri gözlenmiştir. Ahmet kullanılan Web 2.0 araçlarını, deneyimleyerek öğrenmelerinin yararlı olduğunu, öğretmenlik mesleklerinde teknolojiye ulaşabildikleri noktada bu öğrendiklerini uygulayabileceklerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

"Birazcık monotonluktan aslında ders onların sayesinde çıktı diyebiliriz yani çünkü yine bu second life olsun hani yine konuştuğumuz ama bizzat böyle girip içine iş yapınca aslında daha farklı olduğunu gördük kafamızdaki düşüncelerin. Yine voice thread onlar, ilerde öğretmenlik tercihimizde, bulunacağımız okulda şartlar nasıl olur bilinmez ama şartlar uygun olduğu takdirde bence güzel uygulanabilecek yenilik (Ahmet G2, st.100-109)".

Derste kullanılan Web 2.0 ortamlarını öğretmenliklerinde ne şekilde kullanabilecekleri ile ilgili olarak öğrenciler en çok blog ortamını kullanabilecekleri yönünde görüş bildirmiştir. Ahmet görüşünü *"Etkileşimli teknoloji olduğunu varsayarsak bence yani blog kesinlikle çok mantıklı. Yine voice thread o da sunumlar için öğrencilerin bizzat katılımı o da güzel olabilir (Ahmet G2, st.117-121)"* şeklinde belirtmiştir. Sınıftaki tartışmalar sırasında öğrencilerinin çoğunun blog kullanımı konusunda hevesli ve istekli oldukları

gözlenmiştir. Öğrenciler bloglarındaki gönderimlerinde genel olarak öğretmen bloglarını kullanmayı tercih edeceklerini, sınıfın yaş düzeyi düştükçe daha basit hatta sadece görsellerin kullanıldığı blogların uygulanabileceğini ifade etmişlerdir. Namık'ın konuya ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

"Daha alt kademelerde düzenlenmesi daha basit ve hazır olan (blogger) blogları düşünebilir. Kendi öğrencilerimde blog kullanmayı düşünüyorum. Blogların bize zaman kazandıracağını ve kendimizi hem daha net anlatabileceğimiz hem de bir birimizi daha net anlayabileceğimiz bir ortam oluşturacağını düşünüyorum (Namık blog, 16 Ekim 2011)".

Sema dijital teknolojilerin ve dijital sanatın sürekli gelişim içinde olduğunu ve öğretmen adayı olarak kendilerinin de bu yönde hareket etmesi gerektiği düşüncesini blogunda şu şekilde açıklamıştır:

"Sanat teknoloji ve sanat eğitimi bu üç olgu aslında ortak bir noktada buluşuyorlar Hep dediğimiz gibi günümüz teknoloji günü, artık eğitimler, sanat eğitimleri vb. tüm eğitim türleri teknolojinin sürekliliğine, ilerlemesine göre şekil değiştirmelidir (...) Sanat açısından bakacak olursak dijital sanat artık günümüzün sanat anlayışı olmuştur aslında bunu bir akım gibi de düşünebiliriz. Dijital sanat bizlere farklı bakış açıları katarak çok farklı tekniklerin ortaya çıkmasını sağlamış ve bize zaman kazandırmıştır. Bizlerde bu akıma ayak uydurarak ileride dijital sanatın daha çok gelişeceğini düşünerek kendimizi bu yönde geliştirmeliyiz (Sema Blog, 29 Ekim 2011)".

Araştırmacı Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde görev yaptığı süre boyunca lisans öğrencilerin birçoğunun öğretmen olmak ile ilgili planlarını ikinci sırada tuttuğunu bu yüzden pedagoji içeriğine ağırlık vermediklerini gözlemlemiştir. Buse de bu duruma gönderme yaparak eğer öğretmen olursa, müfredattaki konuları nasıl farklılaştırarak sunabileceği konusunda kafa yorabileceğini belirtmiştir:

"...eğer öğretmen olursam, evet, kafa yormak isterim çünkü hani, artık farklılaşması gerekiyor. Yani böyle bir normal resim müfredatı şunu veriyor; sen böyle yap. Belki tamam müfredatın verdiği konular ama onları nasıl farklı şekillerde sunarız? Neler kullanırız farklı... (Buse G2, st.198-204)".

Aras, bu ders sayesinde eksik olduğunu düşündüğü pedagojik içerik konusuna değinmiş ve görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

"Şunu diyebilirim burda gördüğüm herşeyi rahatlıkla uygulayabilirim çünkü daha önceden bilmiyorum benle mi alakalı ama hocalarla mı, ya da vesaire derslerin içeriğiyle mi alakalı bilmiyorum ama ben ne diyim burda üç senedir aldığım eğitim dersleri olsun vesaire olsun öğrendiklerimden şu derste öğrendiklerim daha fazladır diyebilirim. Çünkü uygulama açısından en basit olarak ders planı bile yapıyoruz burda. Çünkü başka derslerde olmadı bu, o yüzden diyebiliyorum 'bile' (Aras G2, st.187-197)".

3.3.9. Derse İlişkin Öneriler

Öğrenciler derse ilişkin önerilerinde, dersin zorunlu statüde açılması, ana sanat olması, yan sanat olması, ders saatinin ve döneminin arttırılması gibi görüşlerle genel olarak yapısal durumlar üzerinde durmuşlardır. Öğrencilerin genel görüşü olarak bir dönemin ders için yeterli olmadığını Namık'ın "Bir döneme sığmayacak bir ders bence. Çünkü dijital sanatın tanımını bir dönemde yapmak zor, yani ne kadar iki döneme de yayılsa o şey olmayabilir çünkü biraz üstüne zaman geçmesi gerekiyor biraz araştırmak gerekiyor (Namık G2, st.17-21)" şeklindeki açıklaması özetlemektedir. Dersin yoğunluğuna bağlı olarak yaşadıkları sıkıntıları yine dersin süresine bağladıklarından ders içeriği ile ilgili farklı bir öneri sunmamışlardır. Buse, dersin bir döneme sığmamasını işlenen konuların çok kapsamlı olmasına bağladığı görüşünü aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

"Bir dönem az. Hani bunun bir girişi olması gerekiyor önce, çünkü çok geniş bir konu. İşte sanat tarihi var, kullanılan teknolojiler var. Yani hem sonra uygulamaları var. Önce bunları öğreneceğiz, sonra uygulayacağız. Sonra kendimiz nasıl uygulatabiliriz onu düşüneceğiz. O yüzden az bir zaman yani bir dönem (Buse G2, st.255-263)".

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Dijital teknolojiler, sanat eğitiminde giderek daha belirleyici bir rol oynamakta ve görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren kurumlarda artan bir etkiye sahip olmaktadır. Güzel Sanatlar Eğitimi Programının günü yakalaması ve gelişmeleri takip edebilen bir nitelik kazanması için yeni kaynaklar oluşturulması gerekmektedir. Öğretmenlik alan bilgileri kapsamında, öğrenme ortamında kullanılan dijital teknolojilerle birlikte, içerik olarak dijital sanatın aktarıldığı bir öğrenme sürecinin sunabileceği düşünülen çok yönlü, ilişkiyel, işbirlikçi fikir ve üretimlere ulaşabilmek için öncelikle yeni yaklaşımlar hakkında açık fikirli olmak, bilgi edinmek, zaman ve enerji harcamak gerekmektedir. Bu noktada söz konusu edilen yaklaşım, geleneksel olarak adlandırılan ve halen uygulanmakta olan yaklaşım ve yöntemlerin reddi değil, gerekli değişiklikler ve eklemelerle sanat eğitiminin güncellenmesidir. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde özellikle derslerin içeriklerinde yapılacak iyileştirmeler ve açılacak yeni dersler aracılığıyla dijital sanatın dili ve dijital teknolojilerin kullanımı konuları sanat eğitimi içerisine daha kapsamlı bir şekilde entegre edilebilecektir.

Araştırmada, öğrenciler evde ve okulda özellikle internete erişim konusunda sıkıntı yaşamışlardır. Teknik sorunlarla vakit kaybetmeden derslerin işlenebilmesi için Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde altyapı sorunları giderilmeli ve teknolojik donanım güncel tutularak öğretmen adaylarının deneyim kazanmaları sağlanmalıdır.

Haftalık 3 ders saati Dijital Sanat dersi için yeterli olmamış, tek dönemlik bir ders olması sebebiyle verilen yoğun içerik özellikle dönem sonuna yaklaştıkça sorun halini almıştır. Bloglar, sınıf dışı etkinlikler ve sergi fikri yardımıyla bu sorun giderilmeye çalışılmıştır. Dersin, 2 dönemi kapsayacak zorunlu ders olarak açılması, ana sanat ya da seçmeli sanat dersi kapsamında verilmesi önerilebilir.

Etkinlikler sırasında, öğrencilerin araştırma yapma ile ilgili yetersiz oldukları gözlenmiştir. Bu sorunun çözümüne yönelik araştırmaya yönlendiren etkinlik ve uygulamalarda öğrencilerin alışık olmadıklarını ifade etmelerine rağmen, zamanla araştırma yapma konusunda motive oldukları ve uyguladıkları görülmüştür. Grup çalışmaları sırasında öğrencilerin özellikle bir araya gelememe sorunu nedeniyle verimli çalışmadığı ortaya çıkmıştır. Sınıf içi uygulamalar ve ödevler grup çalışmasına göre yeniden düzenlenerek, sınıf dışı buluşma ve etkinlikler gerçekleştirilerek öğrencilerin birlikte çalışabilmesi sağlanmıştır. Dijital sanat, yapısı gereği disiplinlerarası ve işbirlikçi özellikler taşımaktadır. İçeriğinde dijital sanat dinamiklerini barındıran dersler açılması ya da bu dinamiklerin var olan ders içeriklerine eklenmesi, öğrencilerin araştırma yapma ve grup ile işbirliği içinde çalışma yeterliklerinin de geliştirilmesi yönünde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Dönemin başında öğrencilerin derse ilişkin beklentileri, teknoloji ve sanat ile ilgili bilgi edinmek ve gelişen teknolojileri takip edebilmek olarak bulgulanmıştır. Öğrenciler çevrimiçi ders ortamında kullanılan blog, voicethread, wiki ve SL gibi araçların sanat eğitiminde kullanımı ilk kez deneyimlemiştir. Araçların kullanımına yönelik çalışmalar planlanandan uzun sürmüştür. Dönem süresince dijital sanat ve dijital teknolojilerin öğretmenlik mesleğinde kullanımı ile ilgili farklı bakış açıları kazanmışlardır. Dönem sonunda öğrencilerin dijital sanat ile ilgili temel karakteristikleri ifade edebilecek ve sınıflarında uygun teknolojiler ile uygulayabilecek duruma geldikleri söylenebilir. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin teknoloji bilgisi edinmeye yönelik aldıkları zorunlu ortak derslere ek olarak alan derslerinde de uygun teknolojileri kullanma becerisi kazandırılmalıdır. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerindeki derslerin içerikleri gözden geçirilerek bu yönde yeni hedef ve kazanımlar eklenmelidir.

Türkiye’de sanat ve sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlara bakıldığında dijital teknolojiler ekseninde ilerleyen, alana özgü ders, bölüm ya da fakülte bulunmadığı görülmektedir. Geleceğin sanatçı ve sanat eğitimcilerinin kendilerini yetiştirebilmeleri için bu alanlara yönelik ders, bölüm ve fakültelerin açılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ARONSON, Y. (2004). "Digital Art: Teaching Humanities, Technology or Science?", [Elektronik versiyon]. *International Journal of the Humanities*, 2(1), s. 185- 188.
- BLACK, J., BROWNING, K. (2011). "Creativity in Digital Art Education Teaching Practices", *Art Education*, 64(5), s. 19-24 / 33-34.
- CENNAMO, K., ROSS, J., ERTMER, P. (2009). *Technology Integration for Meaningful Classroom Use*. USA: Cengage Learning.
- ÇALIKOĞLU, L. (2005). *Çağdaş Sanat Konuşmaları*, İstanbul: Yapı Kredi.
- ÇUHACI, G. (2007). *Dijital Sanatlarda Bedenin Kullanımı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- DEMİREL, A. (2006). *Sanat Eğitiminde Bilgisayar ve Çokluortam Uygulamaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- ERBAY, M. (1997). *Plastik Sanatlar Eğitimi'nin Gelişimi*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- GURA, M. (2008). *Visual Art Units for All Levels*, Washington: International Society for Technology in Education (ISTE).
- KABAKÇI-YURDAKUL, I. (2011). "Öğretmen Adaylarının Teknopedagojik Eğitim Yeterliklerinin Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanmaları Açısından İncelenmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, S. 40, s. 397-408.
- KAN, A. (2007). "Performans Değerlendirme Sürecine Katkıları Açısından Yeni Program Anlayışı İçerisinden Kullanılabilecek Bir Değerlendirme Yaklaşımı: Rubrik Puanlama Yönergeleri", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (1). s. 129-152
- KIRIŞOĞLU-TEKİN, O. (2009). *Sanat Kültür Yaratıcılık, Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi- Öğretimi*, Ankara: Pegem.
- KOEHLER, M. J., MISHRA, P. (2008). *Introducing TPCK. AACTE Committee on Innovation and Technology (Ed.)*, Handbook of Technological Pedagogical Content Knowledge (TPCK) for Educators (s. 3-29). NY: Routledge.
- LIU, K. H. (2007). *Teaching Digital Art in Art Teacher Education: Recommendations For Taiwanese Pre-Service Elementary Art Teachers in the Digital Age*, Unpublished Doctoral Dissertation, Columbia University, Columbia, USA.
- OVERBY, A. (2009). "The New Conversation: Using Weblogs for Reflective Practice in the Studio Art Classroom", *Art Education*, 62(4), s. 18-24
- PAUL, C. (2008). *Digital Art*, London: Thames & Hudson.
- PRENSKY, M. (2001). "Digital Natives, Digital Immigrants", *On the Horizon*, 9(5), s. 1-6.
- ÜNSAL, Ö. (2010). "Teknoloji ve Sanatın Buluşması: Digital Art", *Lebriz Sanal Dergi*, 5 Aralık 2011 tarihinde <http://lebriz.com/pages/Isd.aspx?lang=TR§ionID=2&articleID=825> adresinden alındı.
- YILDIRIM, A., ŞİMŞEK, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 5. Baskı, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.